

Eindrapport 'Elke buurt zijn eigen minibos'

1

Auteur: Daan Bleichrodt, projectleider Tiny Forest bij IVN Natuureducatie

Datum: 12 juli 2022

Inhoud

1.	Inleiding	3
	Resultaten Tiny Forest in vogelvlucht	4
2.	Doelen en resultaten Tiny Forest ‘Elke buurt zijn eigen bos’	5
	Doelen	5
	Beoogde resultaten juni 2022	5
3.	Honderd Tiny Forests met buitenlokaal	6
	Van 8 Tiny Forests in februari 2018 naar 167 in juni 2022.....	6
	3.044 Tuiny Forests geplant	6
	Vijf Tiny Forests in België.....	6
	144 Tiny Forests in Engeland.....	7
4.	Beleidsmakers en bedrijven investeren duurzaam	7
	Partnergemeenten	7
	Tiny Forest door bedrijven	8
	Tiny Forest voor bedrijven.....	8
5.	100 leerkrachtenteams en 13.750 Tiny Forest Rangers opgeleid.....	9
6.	Wetenschappelijk onderzoek	10
	Effect op biodiversiteit	10
	Hoeveel CO ₂ slaat een klein bos op?	11
	Verkoelende werking van een Tiny Forest	11
	Waterberging	12
	Citizen science – onderzoeken met vrijwilligers	12
	Bodemdierendagen	12
7.	Meer dan 1 miljoen Nederlanders bereikt	13
	5,3 miljoen Nederlanders hebben <i>eigen</i> Tiny Forest	13
	IVN-kanalen	13
	Landelijke media.....	13
	Regionale Media.....	14
	Internationale media.....	14
8.	Doe-het-zelf.....	15
	Handboek Tiny Forest.....	15
	Cursus Tiny Forest landelijk en cursus Tiny Forest Gelderland	15
	Ecosystem Restoration Camps	15
	Onlinecursus Tiny Forest	15
	Tiny Forest – klein bos, groot avontuur	15
9.	Financiën	16

1. Inleiding

Dit is het eindrapport van *Elke buurt zijn eigen minibos* – het Tiny Forest programma dat van februari 2018 tot en met 30 juni 2022 liep. In dit rapport blikken we terug op vier jaar Tiny Forest. Net als het eerste Tiny Forest van Nederland (zie onderstaande foto's) groeide het programma de afgelopen jaren als kool. In deze periode groeide dit project van acht minibossen in Nederland uit tot een wereldwijd fenomeen. In Nederland plantten we samen met scholen, buurten en gemeenten 167 Tiny Forests in de openbare ruimte. Deze plekken worden nu gebruikt voor buitenlessen en als ontmoetingsplek.

3

Tiny Forest Zaandam juni 2016

Tiny Forest Zaandam juni 2022

De afgelopen twee jaar namen steeds meer mensen het heft in eigen handen. Bijna negentig mensen volgden de cursus Tiny Forest en toverden hun eigen tuin om tot minibos. Voor mensen met een kleinere tuin bedachten we het Tuiny Forest – een doe-het-zelf pakket waarmee je binnen een halve dag zes vierkante meter inheems bos aanplant. Ruim drieduizend mensen legden met behulp van dit biologische plantenpakket van [Sprinklr](#) een Tuiny Forest aan.

Deze resultaten hadden we niet kunnen realiseren zonder de hulp van onze zestig partnergemeenten, de steun van provincies Gelderland, Limburg, Noord-Brabant, Overijssel en Zuid-Holland, en de tomeloze inzet van vrijwilligers, buurtbewoners, leerkrachten en schoolkinderen. Onze dank gaat ook uit naar de prettige samenwerking met onze partner hoveniers, die met veel energie en enthousiasme de plantdagen voorbereidden en begeleidden. De bijdrage van Hoek Hoveniers wil ik graag apart uitlichten. Hoek was vanaf het eerste Tiny Forest in Zaandam betrokken, legde bijna vijftig Tiny Forests aan en hielp bij het trainen van andere hoveniersbedrijven, het schrijven van handboeken en het maken van e-learning modules.

Wageningen University & Research (WUR) onderzocht vier jaar lang elf Tiny Forest locaties en bracht het effect van de kleine bossen op biodiversiteit, hittestress, CO₂-opslag en waterberging in kaart. Dat deden ecologen Fabrice Ottburg en Dennis Lammertsma samen met honderd vrijwilligers, waarvan ik er een aantal persoonlijk wil bedanken. Coos Hoekstra, Fred Roovers, Han Gongriep, Jan Tuinman, Theo Spek, Henk Strijker, Christine Wortmann en Marijke Zoetelief: bedankt voor jullie betrokkenheid en alle waardevolle data die jullie hebben verzameld voor dit onderzoek.

Bedankt ook Fonds NME, het ministerie van LNV, Natuur en Voedselkwaliteit, de Nationale Postcode Loterij, Prins Bernhard Cultuurfonds, Stichting Dioraphte, a.s.r. real estate, Fred Foundation, het

Otterfonds, Spadel, ASN bank, Accenture, Hoek Hoveniers, provincies Gelderland, Limburg, Noord-Brabant, Overijssel en Zuid-Holland en al onze partnergemeenten voor de (financiële) steun, zonder jullie bijdrage was het ons niet gelukt om onderstaande resultaten te behalen.

Resultaten Tiny Forest in vogelvlucht

Tussen februari 2018 en juni 2022 ...

- ... zijn er 167 Tiny Forests in de openbare ruimte gerealiseerd.
- ... maakten 91 tuineigenaren een eigen Tiny Forest van minimaal 100 m2 aan.
- ... legden 3.044 tuineigenaren een Tuiny Forest van 6 m2 aan.
- ... volgden 17.285 schoolkinderen het Tiny Forest Ranger programma.
- ... hielpen we GoodPlanet en Earthwatch Europe om 147 Tiny Forest te realiseren België en Engeland.
- ... bracht Wageningen University & Research het effect in kaart van Tiny Forests op biodiversiteit, CO₂opslag, hittestress en waterberging.
- ... legden Lister Building en Leadax BV een Tiny Forest op hun bedrijventerrein aan.
- ... verscheen Tiny Forest talloze keren in internationale, landelijke en regionale media en bereikte daarmee miljoenen Nederlanders en wereldburgers.

Wij zijn bijzonder trots op alles wat we de afgelopen vier jaar hebben bereikt en hebben met veel plezier gewerkt aan dit project. Hoewel dit rapport het einde van het programma *Elke buurt zijn eigen minibos* markeert, gaat Tiny Forest gewoon door. In Nederland blijven we bosjes planten; in buurten en tuinen en op scholen en bedrijventerreinen. Buiten Nederland helpen we organisaties om ook een Tiny Forest programma op te starten, dat begint met de aanleg van het eerste bosje. We hebben gezien wat de aanplant van ons eerste Tiny Forest in Nederland teweeg heeft gebracht en ook in het buitenland gunnen we ieder kind zijn eigen minibos.

May the forest be with you,

Daan Bleichrodt – IVN Natuureducatie

Afbeelding: Daan Bleichrodt ontvangt cheque voor *Elke buurt zijn eigen minibos* – februari 2018

2. Doelen en resultaten Tiny Forest 'Elke buurt zijn eigen bos'

In 2018 ging IVN Natuureducatie van start met onderstaande doelen en resultaten. In de volgende hoofdstukken staat beschreven in hoeverre we deze resultaten hebben behaald.

Doelen

1. Verbinden van (stads)mensen met de natuur. Dit is nodig omdat 60% van de Nederlandse bevolking in de stad opgroeit, ver weg van de natuur.
2. Vergroten van de (be)leefbaarheid van buurten door het vergroten van de sociale cohesie en meer groen in de buurt.
3. Bijdragen aan het klimaatbestendig maken van steden en bebouwde omgevingen. Kleine bossen zuiveren lucht, reduceren hittestress, bergen water en stimuleren biodiversiteit.

5

Beoogde resultaten juni 2022

1. De realisatie van 100 Tiny Forests met een buitenlokaal. Het beheer en gebruik van de minibossen worden geborgd in een beheer- en beleefplan.
2. Partnerships sluiten met 24 gemeenten.
3. Zorgen dat beleidsmakers op de hoogte zijn van de effecten van Tiny Forests. Zo blijven fondsen, bedrijven en overheden investeren in Tiny Forests.
4. Leerkrachtenteams van 100 scholen opleiden en uitrusten om 13.750 Tiny Forest Rangers op te leiden. Deze leerlingen leren hoe ze zorg dragen voor hun bos en hoe ze de natuur kunnen beleven.
5. Met wetenschappelijk onderzoek aantonen dat Tiny Forests bijdragen aan biodiversiteit, het klimaatbestendiger maken van steden en aantonen hoeveel CO₂ Tiny Forests opslaan.
6. Meer dan 1 miljoen Nederlanders bereiken met Tiny Forest.
7. Nieuwe initiatiefnemers zelf aan de slag laten gaan via het Tiny Forest leernetwerk. Zo steunen IVN en bestaande initiatiefnemers hen met bijeenkomsten, trainingen en digitale middelen.

3. Honderd Tiny Forests met buitenlokaal

Van 8 Tiny Forests in februari 2018 naar 167 in juni 2022

In februari 2018 lagen er 8 Tiny Forests in Nederland, dat zijn er nu bijna 260. Van deze 260 Tiny Forests liggen er 167 in de openbare ruimte, 91 bij mensen in de achtertuin en de laatste 2 liggen op een bedrijventerrein. Daarnaast verkochten we ook 3.044 Tuiny Forest pakketten, waarmee mensen zelf zes vierkante meter bos aanlegde in hun tuin.

6

Al die minibossen beslaan – bij elkaar opgeteld – acht hectare en er staan 215.171 inheemse bomen en struiken in. Op onze website staat een overzicht van alle Tiny Forests. Ben je benieuwd of er ook een minibos bij jou in de buurt ligt? Kijk dan op [onze kaart](#).

3.044 Tuiny Forests geplant

In 2019 ontwikkelden wij Tuiny Forest, een inheems bosje op tuinformaat van zes vierkante meter. Dit doe-het-zelf pakket is een *spin-off* van het programma *Elke buurt zijn eigen bos*, en draagt natuurlijk direct bij aan ons doel om stadsbewoners met de natuur te verbinden. Daarnaast inspireren tuineigenaren elkaar op deze manier om hun tuin groener en biodiverser in te richten.

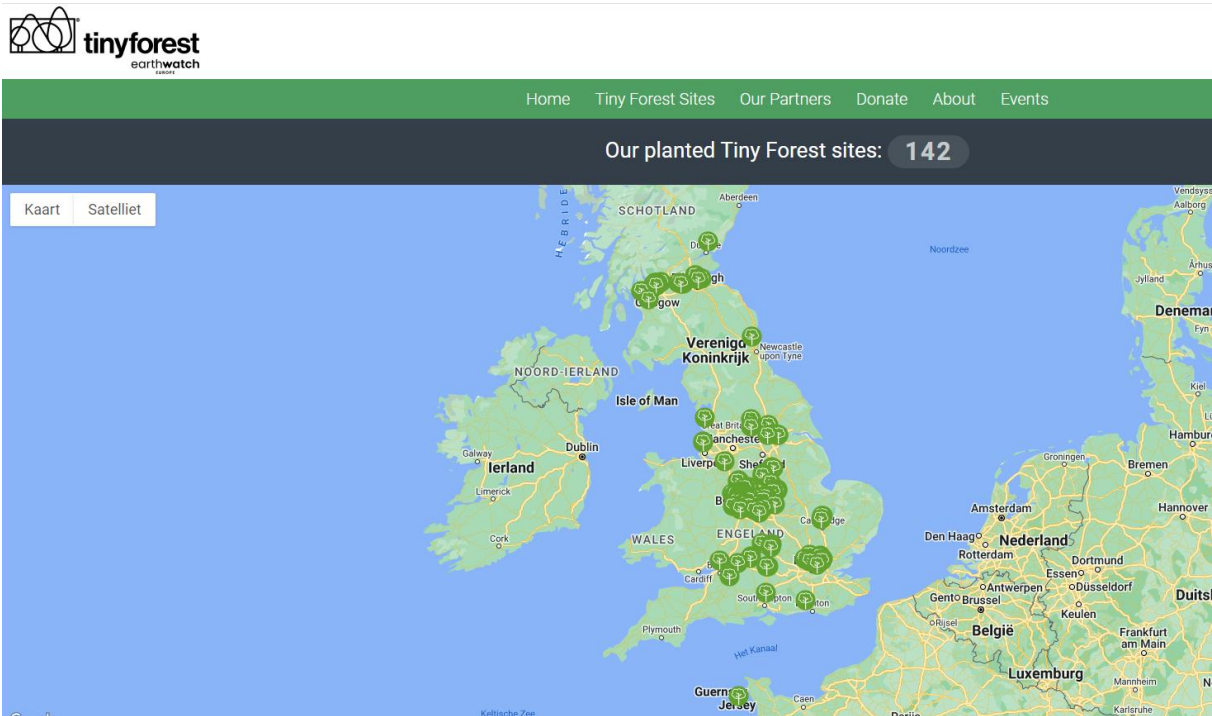
Vijf Tiny Forests in België

IVN sloot in 2019 een samenwerking met GoodPlanet om Tiny Forests in België uit te rollen. In maart 2020 gingen er twee Tiny Forests in België de grond in – in de gemeenten Brussel en Schoten. In 2021 en 2022 werden er nog drie Tiny Forests opgeleverd bij onze Zuiderburen.

144 Tiny Forests in Engeland

In 2019 sloegen IVN en Earthwatch de handen ineen om samen Tiny Forests in Engeland op te zetten. Earthwatch gaat daarnaast ook aan de slag om de effecten van de bosjes in kaart te brengen met behulp van *citizen science*: wetenschap met actieve hulp van burgers. In 2020 plantte Earthwatch het eerste Tiny Forest van Engeland in Witney. Ondertussen zijn er al 144 minibossen in het Verenigd Koninkrijk. Bezoek de [website](#) voor Earthwatch voor meer informatie.

Afbeelding: kaart met 144 Tiny Forest in Engeland (juni 2022).

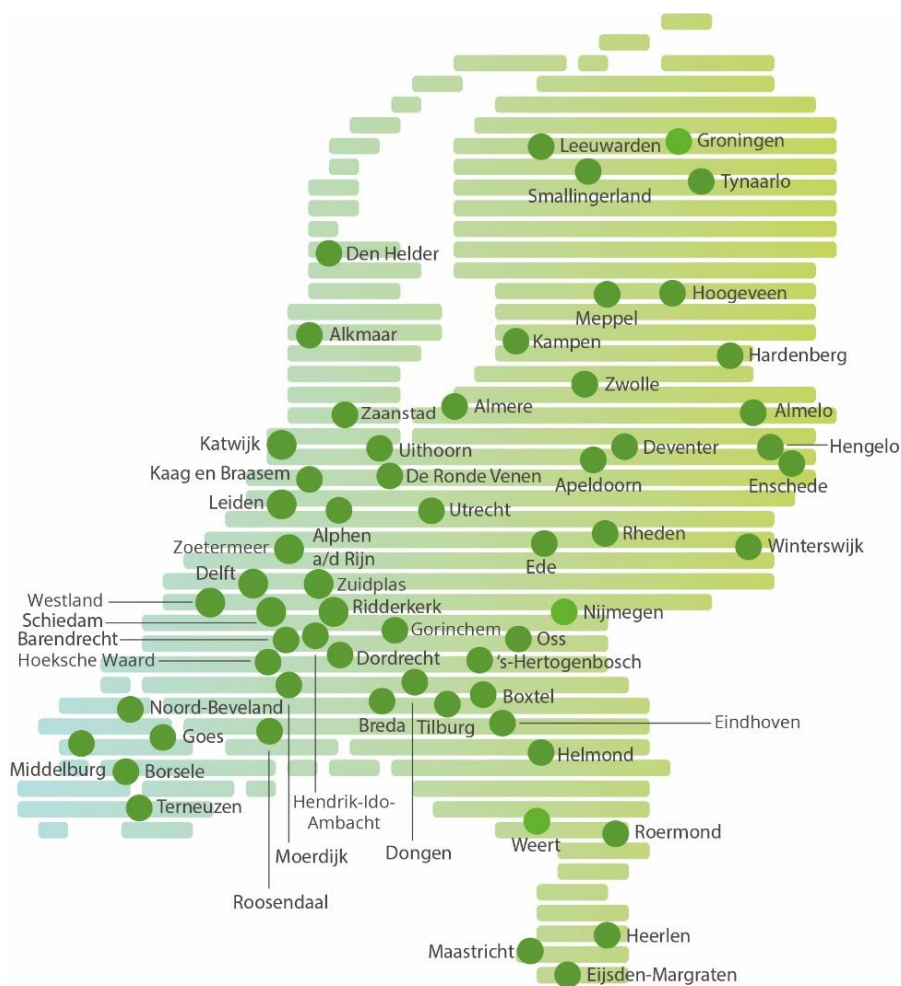
4. Beleidsmakers en bedrijven investeren duurzaam

Met de steun van de Nationale Postcode Loterij konden we de afgelopen vier jaar honderd Tiny Forests met buitenlokaal realiseren. Daarnaast konden we ervoor zorgen dat het gebruik en het beheer van deze bosjes geborgd is bij buurtbewoners, scholen en gemeenten. Dankzij de steun van provincies, gemeenten, bedrijven en fondsen hebben we niet 100, maar 167 Tiny Forests kunnen aanleggen de afgelopen jaren. In de komende jaren verwachten we dat we met sponsoring van bedrijven, gemeenten en fondsen Tiny Forests in binnen- en buitenland kunnen blijven realiseren.

Partnergemeenten

Samen met zestig gemeenten hebben we de afgelopen jaren 167 Tiny Forests aangeplant in de openbare ruimte. IVN Natuureducatie werkte voor dit programma al veel samen met provincies en de landelijke overheid. Samenwerken met gemeenten was relatief nieuw voor ons als organisatie. Dankzij Tiny Forest werken we nu veel meer samen met gemeenten aan projecten als groene schoolpleinen, gezonde buurten, voedselbosjes en schooltuinen. De partnerships met gemeenten zullen voor IVN ook in de toekomst belangrijk blijven om natuur dichtbij mensen te brengen.

Afbeelding kaart met alle 60 Tiny Forest partnergemeenten

Tiny Forest door bedrijven

In de afgelopen jaren sponsorden Ahold, Accenture, AM vastgoedontwikkelaars, ASN bank, a.s.r. vastgoed en Spadel verschillende Tiny Forests in Nederland of zij droegen financieel bij aan de ontwikkeling van educatieve materialen. Accenture hielp ons met de voorbereidingen voor een nieuwe Engelstalige website en de ontwikkeling van een nieuwe e-learning. Eind 2022 gaat dit nieuwe platform live en kunnen we onze internationale partners effectiever begeleiden. In juni 2022 zegde stichting [Bouwerzzz](#) de sponsoring voor een Tiny Forest in Vleuten toe, zij willen de komende jaren samen meer bossen aanleggen. Samen met een ander bouwbedrijf gaan we deze winter acht Tiny Forests bij scholen in Nederland realiseren, zij hebben de ambitie om een langdurige samenwerking met ons aan te gaan.

Tiny Forest voor bedrijven

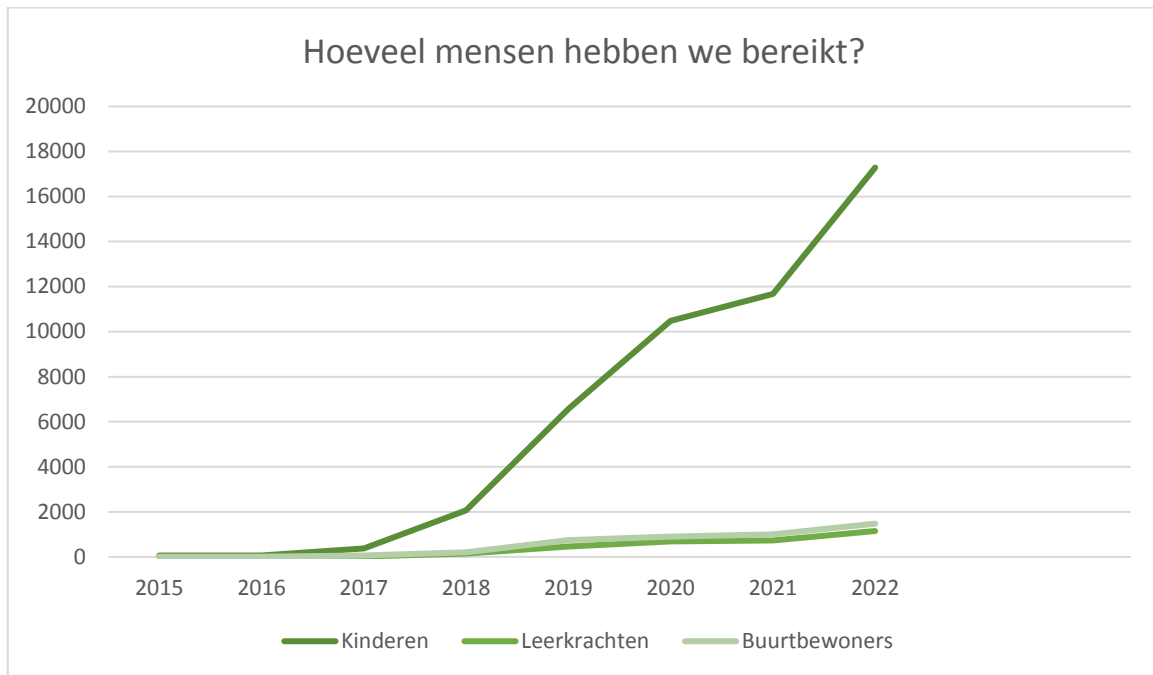
In maart 2020 legde Lister Buildings een Tiny Forest aan op hun parkeerterrein. Een jaar later volgde Leadax BV hun voorbeeld en toverden we een braakliggend grasveld om tot een minibos met buitenwerkplek. De komende jaren gaat IVN Natuureducatie aan de slag met het programma [Werklandschappen van de Toekomst](#), een programma met de ambitie om 250 bedrijventerreinen klimaatbestendig en groen in te richten. Op deze bedrijventerreinen komen ongetwijfeld nog meer Tiny Forests te liggen.

5. 100 leerkrachtenteams en 13.750 Tiny Forest Rangers opgeleid

We zijn trots op het aantal Tiny Forest dat we hebben gemaakt, maar we wilden vooral de natuur dichterbij kinderen brengen. Daarom stelden we onszelf het doel om 13.750 Tiny Forest Rangers van 100 verschillende scholen op te leiden. Een Tiny Forest zorgt ervoor dat kinderen en buurtbewoners een band opbouwen met de natuur en spelenderwijs ontdekken wat er allemaal groeit en bloeit in hun eigen bos. Hoeveel mensen hebben we een bijzondere natuurervaring kunnen meegeven?

9

Grafiek: bereik schoolkinderen, leerkrachten en buurtbewoners.

Tot nu toe volgde 17.285 kinderen het Tiny Forest Ranger programma en zijn 1.150 leerkrachten getraind om buiten les te geven in hun bos. Daarbij kregen we hulp van 1.450 buurtbewoners. Zij hielpen mee met de voorbereiding en uitvoering van plantdagen, het geven van gastlessen en ook het beheer. Het aantal Tiny Forest Rangers groeit de komende jaren verder doordat scholen elk jaar nieuwe leerlingen krijgen, die ook spelen en leren in hun eigen minibos.

6. Wetenschappelijk onderzoek

In 2017 onderzochten ecologen Fabrice Ottburg en Dennis Lammertsma van Wageningen University & Research (WUR) een jaar lang het effect van Tiny Forests op de biodiversiteit. Bij de dataverzameling kregen zij hulp van een groep vrijwilligers. In 2017 ontdekten Ottburg, Lammertsma en de vrijwilligers 172 verschillende dier- en plantsoorten. Het rapport van dit onderzoek is beschikbaar via: <https://edepot.wur.nl/442150>

Dit onderzoek kreeg in februari 2018 een vervolg, dankzij een toekenning van de Nationale Postcode Loterij en de steun van de gemeenten Delft, Utrecht en Ede. In dit nieuwe onderzoek namen Ottburg en Lammertsma de effecten onder de loep van 11 Tiny Forests op biodiversiteit, CO₂ opslag, hittestress en waterberging. Hierbij kregen ze hulp van bijna 100 vrijwilligers. Onderstaande afbeelding laat zien welke Tiny Forests de afgelopen vier jaar zijn onderzocht.

10

Afbeelding: de 11 Tiny Forests die meedoen met het onderzoeksprogramma van WUR.

Effect op biodiversiteit

Tussen februari 2018 en maart 2022 ontdekten onderzoekers 1.166 verschillende dier- en plantsoorten in 11 verschillende Tiny Forests. Dit is een gemiddelde van 271 soorten per Tiny Forest. In het Kristalbos in Delft werden de minste soorten aangetroffen (125) en in Tiny Forest Schoenmakersplantage de meeste soorten (425). In het Kristalbos was het lastig om vrijwilligers te vinden voor de monitoring, dat draagt bij aan de lagere score. Toch is de soortenrijkdom niet het enige dat opvalt in het onderzoek. Volgens ecooloog Ottburg is juist de bio-massaliteit in een Tiny Forest van groot belang: 'Hoewel je met een minibos waarschijnlijk niet direct rode lijst-soorten redt, herbergen deze bosjes heel veel doodgewone insecten, zoals mieren, slakken en regenwormen. Deze grote populaties kriebelbestjes zijn van groot belang. Zij staan aan de onderkant van de voedselpiramide en zijn een belangrijke voedselbron voor amfibieën, reptielen, zangvogels en kleine zoogdieren,' aldus Ottburg.

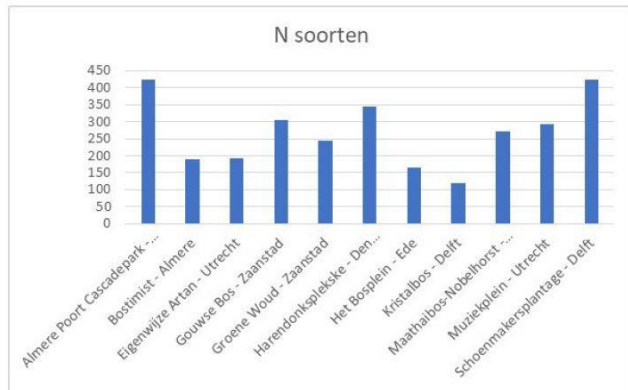

Aantal soorten

- ✓ Totaal **1.166 soorten**
- ✓ **Gemiddeld 271** (± 101) soorten per TF, minimaal 121 soorten en maximaal 425 soorten
- ✓ Minste aantal in het Kristalbos, hoogste aantallen Cascadepark/Odytrees en Schoenmakersplantage

 WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Afbeelding: aantal dier- en plantsoorten per onderzocht Tiny Forest

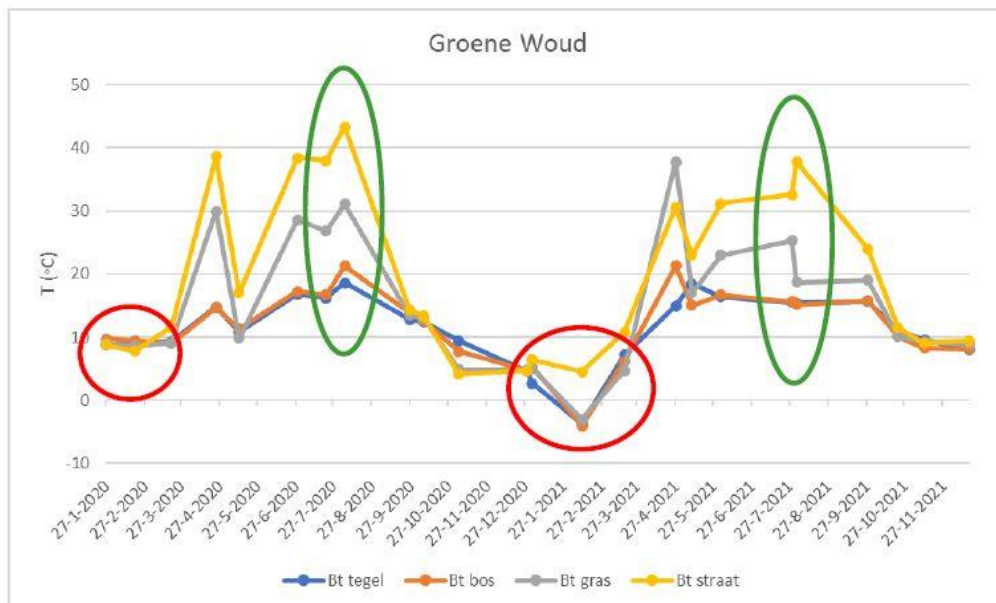
Hoeveel CO₂ slaat een klein bos op?

Een Tiny Forest slaat gemiddeld 127,5 kilogram CO₂ per jaar op. Onderzoekers verwachten dat dit gemiddelde zal oplopen tot 250 kilogram CO₂ per jaar wanneer de minibossen ouder worden. Toch zijn er grote verschillen per bosje. Tiny Forest Groene Woud in Zaanstad sloeg in 2020 bijvoorbeeld **631** kilogram CO₂ op, terwijl Tiny Forest de Bostimist in Almere slechts 4 kg opsloeg. De complete onderzoeksresultaten zijn terug te lezen via <https://www.ivn.nl/tinyforest/onderzoek/bijdrage-tiny-forest-aan-klimaatmitigatie>.

Verkoelende werking van een Tiny Forest

Tussen 1981 en 2010 telde ons land tussen de twee en vijf tropische dagen per jaar, maar dit aantal neemt toe. De warme zomers van 2018, 2019 en 2020 leverden respectievelijk acht, elf en dertien tropische dagen op. Iedereen die weleens in de schaduw van een boom heeft gezeten op een warme dag, kan meepraten over de verkoelende werking van bomen. Alle stoepen, stenen en straten in de stad zorgen ervoor dat de hitte blijft hangen. Meer groene ruimte draagt bij aan verkoeling en Tiny Forest dragen daar ook aan bij. Onderstaande grafiek laat de temperatuurverschillen zien van de straat, plantsoengras en de bosbodem door het jaar heen. Vooral op warme dagen in de zomer zijn de temperatuurverschillen groot. Op 27 juli 2020, een warme zomerdag, was de temperatuur van de bosbodem in het Tiny Forest Groene Woud (Zaandam) 18 graden Celsius, terwijl de temperatuur van de straat ernaast opliep tot 42 graden Celsius – een verschil van 25 graden Celsius. Vooral op warme dagen kan een Tiny Forest bijdragen aan de verkoeling van de bebouwde omgeving.

Afbeelding: temperatuurmetingen bosbodem, naastgelegen grasveld en straat Tiny Forest Groene Woud (Zaandam)

Waterberging

Door klimaatverandering krijgt Nederland steeds vaker te maken met piekbuien: veel neerslag in korte tijd. Dat zorgt voor problemen in de stad, omdat het riool de overvloed aan regenwater niet aan kan en overstroomt. Door verharding te vervangen door groen, kunnen we een deel van deze problemen voorkomen en bereiden we onze steden voor op een veranderend klimaat. Om die reden heeft WUR gekeken hoeveel liter regenwater de Tiny Forests de afgelopen vier jaar hebben verwerkt. Met de data van KNMI-weerstations hebben ze berekend dat de 11 onderzochte Tiny Forests tussen 2018 en 2022 acht miljoen liter regenwater hebben verwerkt. De acht miljoen liter sijpelde nu de bosbodem in en vulde het grondwater aan. Dit voorkomt onnodige zuivering van hemelwater en ontlast bovendien het riool.

Citizen science – onderzoeken met vrijwilligers

In 2019 leidden IVN Natuureducatie en WUR samen honderd onderzoeksvrijwilligers op om mee te helpen met de monitoring. Alle honderd vrijwilligers begonnen enthousiast met hun werk, maar corona gooide helaas roet in het eten. De lockdown in maart 2020 had grote weerslag op het werk van deze vrijwilligers. Door de lockdown konden ze niet meer reizen en soms liet hun gezondheid de monitoring niet toe. Ondanks deze tegenslag hebben onze vrijwilligers een enorme schat aan data verzameld voor het onderzoek. In het onderzoek werden 344.075 waarnemingen voltooid en de vrijwilligersploeg is met 60% verantwoordelijk voor meer dan de helft van al deze waarnemingen.

Bodemdierendagen

NIOO-KNAW, het Nederlands Instituut voor Ecologie, organiseert elk jaar de bodemdierendagen. Met een simpel onderzoek bepaal je de kwaliteit van de bodem in je tuin óf die van een Tiny Forest. In 2020 en 2021 rolde Tiny Forest bij dit onderzoek uit de bus als tuinsort met de gezondste bodem.

7. Meer dan 1 miljoen Nederlanders bereikt

In 2018 bereikten we al meer dan 6 miljoen Nederlanders via de landelijke media. In 2019 verschoof de media-aandacht en deden met name regionale media verslag van onze plantdagen. In 2020 volgde een nieuwe golf van landelijke media-aandacht voor Tiny Forest en nam ook de regionale belangstelling weer toe – vooral lokaal leeft dit project enorm. In 2021 en 2022 sprong vooral de aandacht van internationale media in het oog. Dankzij dit sterke concept en alle media-aandacht kunnen we in elk geval met zekerheid zeggen dat we ons doel – het bereiken van 1 miljoen Nederlanders – hebben behaald. Hieronder een overzicht van de leukste en meest spraakmakende items.

13

5,3 miljoen Nederlanders hebben *eigen* Tiny Forest

De afgelopen jaren hebben we in meer dan 60 gemeenten 167 Tiny Forests gerealiseerd, dat is gemiddeld 3 bosjes per gemeente. Bij elkaar opgeteld wonen er 5,3 miljoen inwoners in onze partnergemeenten. We kunnen dus zeggen dat 5,3 miljoen Nederlanders één of meerdere Tiny Forest(s) in hun woonplaats hebben.

5,3 miljoen Nederlanders hebben een **Tiny Forest** in woonplaats.

IVN-kanalen

Tussen 2018 en 2022 steeg het aantal unieke bezoekers op de [IVN-website](#) van 26.000 naar 78.581. Door de jaren heen waren een aantal duidelijke pieken te zien. Vooral de wervingsmomenten van partnergemeenten, onderzoeksvrijwilligers en tuineigenaren trokken veel bezoekers. In totaal bezochten 291.370 unieke bezoekers onze website. In dezelfde periode steeg het aantal nieuwsbriefabonnees van 793 naar 6.693.

Landelijke media

De afgelopen jaren stond Tiny Forest met één of meerdere artikelen in het Algemeen Dagblad, Trouw, Volkskrant, NRC en de Telegraaf en waren we op televisie te zien bij Koffietijd, het NOS journaal, Tegenlicht, het Jeugdjournaal, de Grote Tuinverbouwing, 1 tegen 100. We waren te horen bij Radio 1, BNR nieuwsradio en Q-music. Tijdschriften als Libelle, Roots, Linda en VT wonen besteedden ook aandacht aan de opmars van Tiny Forest. Hieronder een greep uit ons media-archief.

Kranten: [Telegraaf](#), [Volkskrant](#), [Trouw](#), [AD](#) en [NRC](#)

Televisie: [Tegenlicht](#), [Vroege Vogels](#), [Jeugdjournaal](#), [NOS journaal](#)

Radio: [BNR nieuwsradio](#) en [Radio 1](#)

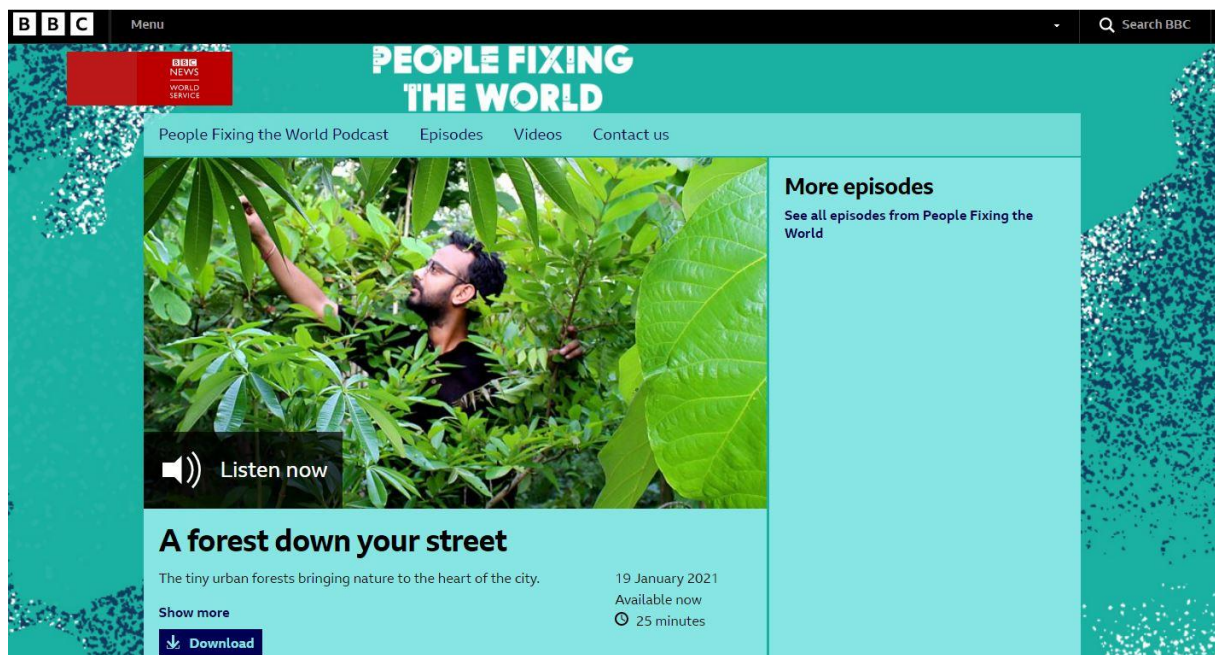
Regionale Media

Regionale kranten, omroepen en radiozenders deden verslag van alle 167 plantdagen, en hielpen daarnaast vaak mee met de werving van partnerngemeenten, het zoeken van initiatiefnemers en enthousiasmeren van scholen. In ons [media-archief](#) vind je een overzicht van de talrijke media-uitingen. Onze plantdagen kregen veruit de meeste media-aandacht, maar dit [artikel](#) van omroep Zeeland laat wat ons betreft zien waarom Tiny Forests zo belangrijk zijn.

Internationale media

In maart 2020 begon ons internationale avontuur en hielpen we mee met de aanleg van Tiny Forests in België en Engeland. Vanaf dat jaar pikte internationale media ook de grote opmars van kleine bossen steeds vaker op. Hieronder een overzicht van de meest aansprekende filmpjes, artikelen en boeken, voor een compleet overzicht kun je terecht bij het [media-archief](#) op onze website.

- BBC [video](#) & BBC [podcast](#)
- Online artikel [National Geographic](#)
- World Economic Forum [video](#) & World Economic Forum [artikel](#)
- Artikel in the [Guardian](#)
- Boek [Mini-Forest Revolution](#) door Hannah Lewis met voorwoord van Paul Hawken

Afbeelding: Tiny Forest bij BBC Podcast People Fixing The World

8. Doe-het-zelf

De interesse in Tiny Forest is nog altijd groot, vooral in het buitenland. De afgelopen jaren maakten we handboeken, onlinecursussen en schreven we zelfs een boek om mensen te inspireren. In 2021 kregen we hulp van Accenture bij het bouwen van een Engelstalig platform, dat in november 2022 zal worden gelanceerd. Hieronder een overzicht van alle (online) tools die we beschikbaar hebben voor mensen die zelf aan de slag willen.

Handboek Tiny Forest

Tiny Forest was vanaf de start populair. Direct na de eerste plantdag in Zaanstad stroomden de vragen binnen. Mensen wilden vooral weten hoe ze nu zelf zo'n bosje konden maken. Omdat we meer vragen binnenkregen dan we konden beantwoorden, besloten we een handboek te maken. Begin 2016 verscheen de eerste versie, in 2017 versie twee en in 2019 maakten we de laatste versie. De laatste versie van het [handboek](#) is nu 6.544 keer gedownload. Begin 2023 geeft de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV) een nieuwe versie van ons handboek uit en is het te koop in de boekwinkels.

Cursus Tiny Forest landelijk en cursus Tiny Forest Gelderland

De afgelopen drie jaar volgden bijna honderd particuliere tuineigenaren de cursus Tiny Forest. Deelnemers kregen € 750 voor bomen, bodembewerking en andere materiaalkosten en een tweedaagse cursus. Deze cursussen werden gefinancierd door de Nationale Postcode Loterij en door provincie Gelderland. Ondertussen hebben 91 cursisten een eigen minibos aangelegd.

Ecosystem Restoration Camps

In mei 2020 startte Ecosystem Restoration Camps (ERC) samen met Gaia Education een *Massive Online Open Course (MOOC)* om mensen uit te rusten met de kennis en vaardigheden om zelf de natuur te herstellen. Voor ERC ontwikkelde IVN een online module over het maken van een Tiny Forest in de stad. Jaarlijks doen tussen de 200 en 300 mensen mee met deze cursus. Veel mensen kiezen ervoor een Tiny Forest te maken als eindopdracht van de cursus.

Onlinecursus Tiny Forest

Daarnaast plaatsten we de Tiny Forest module ook op onze eigen natuuracademie om een groeiend aantal internationale volgers te helpen om zelf aan de slag te gaan. Op dit moment werken we samen met Accenture aan een nieuw Engelstalig platform en een verbeterde onlinecursus. De huidige cursus is gratis te volgen via de [IVN natuuracademie](#).

Tiny Forest – klein bos, groot avontuur

In 2020 schreven Daan Bleichrodt en Maarten Bruns een boek over Tiny Forest. Binnen vijf jaar groeide een Zaans minibos uit tot een rage. Hoe kon het zo vreselijk uit de hand lopen? Daan en Maarten geven de lezer een kijkje achter de schermen en laten zien hoe dit stadsbosje uitgroeide tot een boom van een beweging. Ga mee op reis en dompel jezelf onder in de wereld van de stadsnatuur en alles wat daarbij komt kijken ...

Het boek is [hier](#) te bestellen.

9. Financiën

Dit hoofdstuk laat zien hoe de financiële middelen tussen februari 2018 en 31 juni 2022 zijn besteed. Over deze periode hebben we een overbesteding van € 18.390, dit tekort is gedekt door inzet van eigen middelen.

16

Realisatie 100 Tiny Forests	Begroot	Realisatie '18-'22	Over/ - onderbesteding
Doorlopen stappenplan 1-25	€ 348.000	€ 348.000	€ -
Doorlopen stappenplan 26-50	€ 323.000	€ 323.000	€ -
Doorlopen stappenplan 51-100	€ 614.350	€ 614.350	€ -
Ondersteuning realisatie gemeenten, initiatiefnemers en particulieren	€ 222.446	€ 228.585	- € 6.139
Subtotaal	€ 1.507.796	€ 1.513.935	- € 6.139

Gebruik, beheer en borging	Begroot	Realisatie '18-'22	Over/ - onderbesteding
Samenwerken scholen	€ 236.940	€ 229.169	€ 7.771
Samenwerken buurten	€ 204.722	€ 202.705	€ 2.067
Wetenschappelijk onderzoek	€ 163.560	€ 172.846	- € 9.286
Innovatie en leergemeenschappen	€ 63.032	€ 75.000	- € 11.968
Subtotaal	€ 668.304	€ 507.894	- € 11.416

Communicatie	Begroot	Realisatie '18-'20	Over/ - onderbesteding
Communicatie Tiny Forest	€ 187.900	€ 188.414	- € 514
Communicatie Nationale Postcode Loterij	€ 186.000	€ 186.321	- € 321
Subtotaal	€ 373.900	€ 374.735	- € 835

	Begroot	Realisatie '18-'22	Over/ - onderbesteding
Totaal	€ 2.550.000	€ 2.568.390	- € 18.390

